

הולך את חכמים יחכם (משלי יג, ב') - דבקות מושכלת בחכמים

1. אורות ישראל פרק ג

ג. הדבקות בצדיקים, כדי שיתערב כח המציאות שבנשמתם עם הנשמה הבלתי-נשלמת, היא דבר נכבד מאד במהלך התפתחות הנפשות. אבל צריך שמירה גדולה, שאם יטעה בצדיק אחד, וידבק בו דבקות פנימית הויתית, וידבק ג"כ בחסרונותיו, הם יפעלו לפעמים על הדבק במדה גרועה הרבה ממה שהם פועלים על האיש המקורי. אשריהם ישראל שהם דבקים בנשמת האומה, שהיא טוב מוחלט, לשאוב על ידה אור ד' הטוב.

2. משנה טו - ארבע מדות ביושבים לפני חכמים. ספוג, ומשפך, משמרת, ונפה.

ספוג, שְהוּא סוּפֵג אֶת הַכֵּל.

מִשְׁפָּךְ, שְׁמַכְנִיס בָּזוּ וּמוֹצִיא בָּזוּ.

מִשְׁמֶרֶת, שְׁמוֹצִיָּאָה אֶת הַיַּיִן וְקוֹלְטָת אֶת הַשְּׁמֵרִים.

וְנֶפֶה, שְׁמוֹצִיָּאָה אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלְטָת אֶת הַסֵּלֶת:

3. משנה יב. ארבע מדות בתלמידים. מהר לשמוע ומהר לאבד, יצא שקרו בהפסדו. קשה לשמוע וקשה לאבד, יצא הפסדו בשקרו. מהר לשמוע וקשה לאבד - חכם. קשה לשמוע ומהר לאבד - זה חלק רע:

4. רע"ב - ביושבי לפני חכמים - לעיל בד' מדות בתלמידים איירי בענין הזכרון והשכחה. והשתא מיירי בענין הסברה הישרה וברירת הדבר הצודק מהבלתי צודק: *ספוג - שהוא סופג את המים בין עכורים בין צלולים כך יש מי שלבו רחב ומקבל כל מה ששמע ואין בו כח לברור האמת מן השקר: *משפך שמכניס בזו ומוציא בזו - כך יש מי שמקבל כל מה שלומד וכבולעו כך פולטו (בסברות): משמרת (שמסנין בה המשקין צלולים) - מוציא כל מה ששומע בבית המדרש. וקולט דבר של בטלה: נפה - לאחר שמוציאים הסובין והמורסן מן הקמח הנטחן ונשאר הקמח הדק עם הסולת הגס והוא החשוב. מעבירין אותו בנפה דקה מאוד ויורד ממנה כל אותו הקמח הדק שהוא כעין עפרורית לבנה ונשאר הסולת הגס החשוב. כך יש מי שיש בו כח לברר וללבן שמועותיו וקולט האמת מן השקר והבטל:

5. תפארת ישראל -

***ספוג שהוא סופג את הכל** - משקין צלולים ועכורים מתוקים ומרים, ואין בכחו להוציאן מעצמו רק ע"י שידחקהו, וגם אז לא יוציא הכל, ומה שיוציא יוציא פגום מעורב בטעם הספוג, וכך זה האדם כל מה ששומע מרבו, אומר עליו הן, ואין בכחו לבחון בין אמת לשקר, ומדאינו בעל שכל אין בכחו להוציאן לחוץ רק כשידחקהו ע"י רבוי שאלות, ומראין לו לשון למודים מוציא קצת רק מהדברים ששמע, ויאמרם מבולבלים פגומים בלי טעם: ***משפך שמכניס בזו ומוציא בזו** - כך זה יש כח בידו לחזור ולומר לאחרים כל הדברים ששמע מרבו, וזה עדות שהבינם יפה, וגם יש לו לשון למודים ללמד לאחרים, אבל אין כח בשכלו לבחון דבריהם ולהבדיל בין עיקר לטפל